

1

Aile ve Sağlık

Doç. Dr. İlknur AYDIN AVCI

GİRİŞ

Toplum birbiri ile ahenk içinde varlık sürdüren kurumlardan oluşan geniş bir yelpazedir. Toplumu oluşturan bu kurumlardan en temeli aile kurumudur. İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan aile kavramı içerik olarak çok derin bir anlama sahiptir. Değişik toplumlarda farklı bilim adamları tarafından çeşitli tanımlamalar yapılmasına rağmen, anne baba ve çocuklardan oluşan temel tanımıyla esasında bir birlikteliğin sahip olabileceği oldukça büyük anlam içeren bir kavramdır. Özellikle aile ile çalışan bilim insanları zaman içerisinde ailenin dinamik yapısıyla birlikte aile kavramının da içeriğinde değişimler yapmışlardır. Gelişen ve değişen toplum düzeninde, ailenin tanımında ve yapılanmasında da değişim yaşanmış ve dolayısıyla aile kavramı evrensel gelişime ayak uydurmuştur.

TEMEL KAVRAMLAR

Sağlık

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı “yalnızca hastalık ve sakatlığın olması değil, fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak tam bir iyilik halidir” şeklinde tanımlamıştır. Sağlık evrensel bir tanım olup pek çok farklı şekilde tanımlamaları da yapılmıştır. Bununla birlikte hemşirelik kurumcularının da farklı sağlık tanımları bulunmaktadır. Örneğin Nightingale sağlığı “iyi olma ve kişinin var olan potansiyelini mümkün olabilen en üst düzeyde kullanabilmesi” olarak tanımlamıştır (İnanç, 2003; Velioglu, 1999).

Hastalık

Hastalık ise sağlık durumunda olan internal ve external değişimlerdir. Tıbbi açıdan hastalık, belirli işaret ve semptomlarla kendisini gösteren patolojik bir anor-

malliği göstermekle birlikte, doktorun hastayı muayene etmesi ve tıbbi literatüre göre kişinin subjektif yakınmalarını bir hastalık tanısına bağlaması anlamına gelmektedir. Zaman içerisindeki değişimde hastalık kavramı, sağlık kavramına göre önemini yitirirken; hastalıkların tedavi edilmesinden ziyade hastalanmadan önce bireyleri koruma ve sağlığın sürdürülmesi ön plana çıkmıştır. Akut hastalıklardan çok kronik hastalıkların gittikçe önem kazandığı günümüz toplumlarında, bu hastalıklarla yaşayan bireyler için izlem, bakım kalitesi, yaşam kalitesi gibi kavramlar sıkça kullanılmaya başlamıştır. Aynı zamanda bu dönüşüm, sağlık hastalık olgusunda devamlılığı ve bozulmayı etkileyen etmenler üzerinde yoğunlaşmaya yol açmıştır.

Hemşirelik

1946 DA ana (American Nursing Association-Amerikan Hemşireler Derneği) hemşirelik liderini toplayarak bir tanım yapmalarını istemiştir. Bu tanıma göre hemşirelik; Poliklinik hastasının, yaralının, yatan hastanın ya da sağlıklı bireyin durumunun düzeltilmesi ya da idamesi, başkalarının hastalıklardan korunması, diğer personelin gözetimi ve eğitimi ile ilgilenir ve hekimin önerdiği tedavi ve ilaçları uygular, bakım verir, danışmanlık ve gözlem yapar. Bunları yaparken de biyoloji, fizik ve sosyal bilimlerin bilgi ve uygulamalarına dayalı beceri ve değerlendirme yeteneğine gereksinim duyar. Türk Hemşireler Derneği Genel Merkezi organizasyonu ile kurulan Eğitim Komisyonu, 1981 yılında yayınladığı “Hemşirelerin İşlevleri, Standartları ve Niteliklerini Kapsayan Bir Rehber” de hemşireliği ve hemşireyi gayet kapsamlı ve açık bir şekilde tanımlamıştır. Bu tanıma göre de: “Hemşirelik; bireyin, ailenin ve toplumun sağlığını ve esenliğini koruma, geliştirme ve hastalık halinde iyileştirme amacına yönelik hemşirelik hizmetlerinin planlaması, örgütlenmesi,

KAYNAKLAR

1. Aksoy İ: Türklerde aile ve çocuk eğitimi: *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (16); 11-19, 2011.
2. Aksoy İ: Türklerde aile ve çocuk eğitimi: *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (16); 11-19, 2011.
3. Bayer A: Değişen Toplumsal Yapıda Aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4 (8): 101-129, 2013.
4. Celkan HY: *Türk Ailesinin Yeni Dönemlerde Ele Alınış-Gökalp ve Baltacıoğlu Örneği*. Sosyo Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi. TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu. Hakkı Dursun Yıldız (Proje Yürütücüsü). Ülke Yayın Haber Tic.Ltd.Şti, 1992.
5. Drake MA: *Theoretical Basis for Promoting Family Health. Community and public health nursing: promoting the public's health / [edited by] Judith A. Allender, Kristine D. Warner,Cherie Rector. — 8th ed. Wolters Kluwer Health | Lippincott Williams & Wilkins, 2014;568-583.*
6. Eyce B: Tarihten günümüze Türk aile yapısı. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO Dergisi*, 4; 223-243, 2000.
7. Erci B: *Aile Sağlığı Hemşireliği. Halk Sağlığı Hemşireliği* (ed. Behice Erci). Göktuğ Basın Yayın Dağıtım. Amasya, 2010.
8. Güler A: *İlk Yazılı Türkçe Metinlerde Aile ve Unsurları. Sosyo Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*. TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu. Hakkı Dursun Yıldız (Proje Yürütücüsü). Ülke Yayın Haber Tic. Ltd.Şti, 1992.
9. Güninde Y, Giren S.Y: Aile Kavramının Değişim Süreci ve Okul Öncesi Dönemde Ailenin Önemi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31;349-361, 2011.
10. Hallaç S, Öz F: Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6 (2); 142-153, 2014.
11. Harmon Hanson SM: *Family Health Care Nursing: An Introduction. Family health care nursing. theory, practice, and research/[edited] by Shirley May Harmon Hanson, Vivian Gedaly-Duff & Joanna Rowe Kaakinen.— 3rd ed. F.A. Davis Company, 2005; 3-38.*
12. İçli G: Aile Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım. *PAÜ. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3; 59-67, 1997.
13. İnanç N. ve ark.: *Hemşirelik Esasları*. Damla Matbaacılık Reklam ve Yayıncılık, 8. Baskı, 27-30, Ankara, 2003.
14. Jenkin RL: *Caring for families in the home. Home Care Nursing Practice-Concepts and Application*. Ed: Robin Rice. Mosby Inc. Fourth Ed. USA, 2006: 38-47.
15. Kaakinen JR. Harmon Hanson SM: *Family health care nursing. Family health care nursing: theory, practice, and research [edited by] Joanna Rowe Kaakinen, Deborah Padgett Coehlo, Rose Steele, Aaron Tabacco, Shirley May Harmon Hanson. 5th edition. F. A. Davis Company, 2015: 3-32.*
16. Kim-Goodwin YS: *Family roles. Promoting Health in Families. Applying Family Research and Theory to Nursing Practice*. Elsevier Inc. Third Edition. US, 2004: 117-141.
17. Özgüven İE: *Ailede İletişim ve Yaşam*. PDREM Yayınları, Ankara, 2004.
18. TC. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: *Türkiye Aile Yapısı Araştırması - Tespitler, öneriler*. Mustafa Tuğut (Proje Koordinatörü). Çizge Tanıtım ve Kırtasiye Ltd. Şti. Araştırma ve Sosyal Politika Serisi 07, 2014.
19. TC. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü: *Aile Değerleri Araştırması*. Abdullah Topçuoğlu (Proje Yürütücüsü). Genel Yayın No 145, 2010: 26-33.
20. Riley Lawless K: *Theoretical Basis for Promoting Family Health. Community health nursing: promoting and protecting the public's health / Judith A. Allender, Cherie Rector, Kristine D. Warner. — 7th ed. Wolters Kluwer Health | Lippincott Williams & Wilkins, 2010: 476-493.*
21. Shivalli S, Majra JP, Akshaya KM, Qadiri GJ: *Family Centered Approach in Primary Health Care. Experience from an Urban Area of Mangalore, India*. The ScientificWorld Journal. Volume 2015, Article ID 419192; 1-8. dx.doi.org/10.1155/2015/419192, 2015.
22. Tabakoğlu A: *Osmanlı Toplumunda Aile. Sosyo Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*. TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu. Hakkı Dursun Yıldız (Proje Yürütücüsü). Ülke Yayın Haber Tic.Ltd.Şti, 1992.
23. Turan R: *Osmanlıların Kuruluş Yıllarında Türk Ailesi. Sosyo Kültürel Değişim Sürecinde Türk Ailesi*. TC. Başbakanlık Aile Araştırmaları Kurumu. Hakkı Dursun Yıldız (Proje Yürütücüsü). Ülke Yayın Haber Tic.Ltd.Şti, 1992.
24. Velioglu P: *Hemşirelikte Kavram ve Kuramlar*. Alaş Ofset matbaası, 1999.
25. Yaman H. Akdeniz M: Sistemik aile hekimliği. *Türk Aile Hekimliği Dergisi*, 15(2);77-80, 2011.